

МИСТЕЦТВО ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Модуль 2.

2.3. Образотворче мистецтво
та архітектура Центральної
та Південної Америки

Модуль 2.

МИСТЕЦТВО ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

2.3. Образотворче мистецтво та архітектура Центральної та Південної Америки

- Піраміди та храми майя, інків
- Скульптура (голова Віракочі)
- Фрески храмів
- «Золото інків»

ОБРАЗОТВОРЧЕ
МИСТЕЦТВО
ТА АРХІТЕКТУРА
МЕЗОАМЕРИКИ

Модуль 2.
Урок 15.

План уроку:

1. Географічне розташування
2. Періодизація мистецтва доколумбової Америки (близько 1200 р. до н. е. – 800 р.)
3. Світогляд народів доколумбової Америки
Релігійні уявлення
Наука
4. Архітектура
Міста доколумбової Америки
Храми і піраміди майя та інків

ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ

Цивілізації доколумбової Америки мали два осередки, які виникли незалежно один від одного та були центрами інтелектуального та культурного життя

Карта цивілізації доколумбової Америки

Перший містився в Центральній Америці (території сучасної Мексики, Белізу, Гватемали, Гондурасу).

Тут виникли цивілізації майя, ацтеків та інші

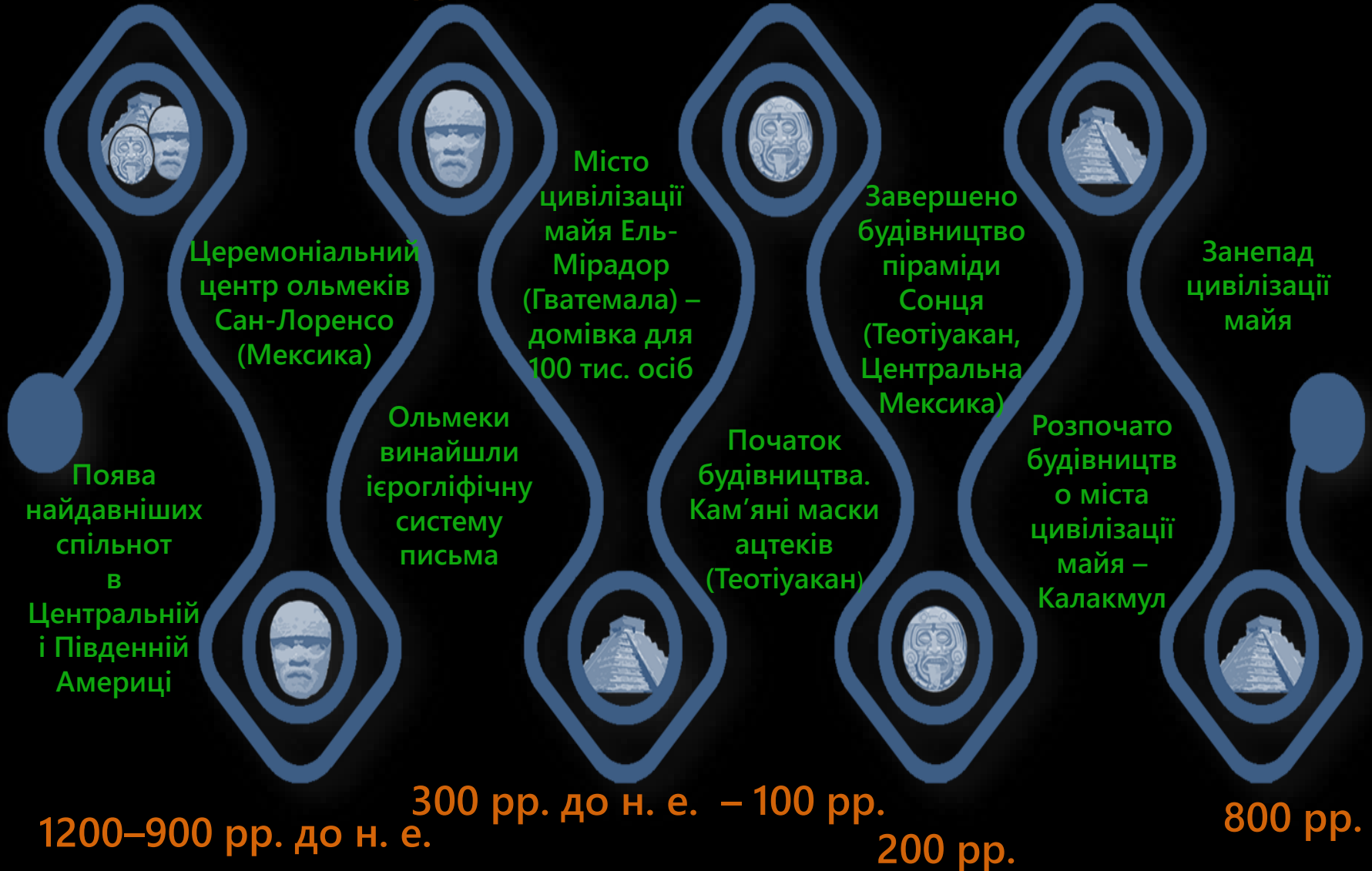
Другий – Південна Америка (території сучасних Перу, Болівії, Колумбії, Еквадору та Чилі). Тут виникла цивілізація інків тощо

ЧАСОВІ РАМКИ ТА ПОДІЇ

2000 рр. до н. е. 900 рр. до н. е.

200 рр. до н. е.

400 рр.

МИСТЕЦТВО ДОКОЛУМБОВОЇ АМЕРИКИ

Релігійні уявлення
Наука

Чаак – бог дощу. Кадильниця,
Національний музей антропології та історії, Мехіко

РЕЛІГІЙНІ УЯВЛЕННЯ (2000 рр. до н. е. – 900 р.)

Були притаманні складні ритуали:

димлення ароматними смолами

Богів зображали у вигляді:

- людей
- тварин

молитви, культові танці

співання пісень

Пантеон був великим:

- боги родючості

- рослин

жертвоприношення (з квітів, плодів, страв, тканин, статуєток тощо)

Вважали, що космос мав три рівні:

- підземне царство

- води
- зірок

- геометрично
- з ієрогліфами

- мисливства

- небо
- землю

- вогню
- війни

НАУКА

Народи цивілізації доколумбової Америки точно вимірювали **час сходу та заходу сонця, періоди сонцестояння, рівнодення** тощо

Могли точно розрахувати **затемнення**

Ними був розроблений **найдосконаліший календар**

Першими стали використовувати у **математиці** вихідну точку відліку для розрахунків, ввели поняття нуля тощо

Високий розвиток медицини: була розвинута діагностика, була спеціалізація лікарів за видами захворювань, розроблені лікарські засоби використовуються в сучасній фармакології

Відомі своєю **писемністю**

Календарний камінь ацтеків.

Детальне відтворення календарного каменю ацтеків.

МИСТЕЦТВО
ДОКОЛУМБОВОЇ
АМЕРИКИ
Архітектура

Архітектурні комплекси зводили вздовж певної осі, на якій розміщувалися площі для обрядів, обсерваторії, палаці, східчасті піраміди, майданчики для ритуальної гри у м'яч)

Будували за планом та **залежно від ландшафтних умов**

Могутнє місто-держава Теночтітлан, столиця Мексиканської імперії та серце ацтекської культури

Дороги – перші системи магістралей, були насипані майже між 800 поселеннями, подекуди досягали 33м ширини, висотою від 40см до 5м над землею

Майданчики для гри в м'яч (прототипи сучасних футбольних полів)

М'ячі робили із соку каучукового дерева
Майя розраховували **будівництво кожної громадської споруди залежно від розташування небесних світил, планет**

Наярит із західної Мексики
приблизно 100–800 років нашої ери

Фрагмент міста
Теотіуакан

Місту в 50 км від Мексики, побудованому 2000 років тому, Ацтеки дали назву **Теотіуакан**, що означає «**Місто, де народжуються боги**»

У центрі міста є місце, під назвою «**Цитадель**»

Внутрішня площа вміщала до ста тисяч людей і обмежувалася чотирма масивними пірамідами на платформах

Цивілізації доколумбової Америки залишили по собі не лише культові, а й **сільськогосподарські споруди – тераси-колодязі**, що чудово збереглися, перепад температур на різних рівнях яких становив до 15 градусів, знаходяться на території міста Морай у Перу

Тераса біля міста Морай у Перу

Сучасний вигляд міста Мачу-Пікчу

ВИДИ АРХІТЕКТУРНИХ СПОРУД

Платформи

Будували для релігійних церемоній, матеріал – вапняк

По боках оздоблювалися рельєфами

Палаці

Були великі будівлі з каменю, які знаходилися ближче до центру міста

У них був **центральний двір**

Навколо двору існували **платформи**, на яких були розташовані кімнати, зали, вівтарі та інші споруди

Реконструкція палацу

ПІРАМІДИ

Піраміди були не гробницями, а «п'єдесталами», на яких розташовувалися храми (тільки одна була гробницею у Паленке)

Найвища піраміда Америки – **піраміда Сонця** заввишки 64 м, місто Теотіукана (місто богів). Поруч **піраміда Місяця** (присвячувалася богині землі і родючості)

Головний храм. Теночтілан (сучасне Мехіко, Мексика). Мексика (ацтеки). 1375–1520 рр. н. е. Камінь (храм)

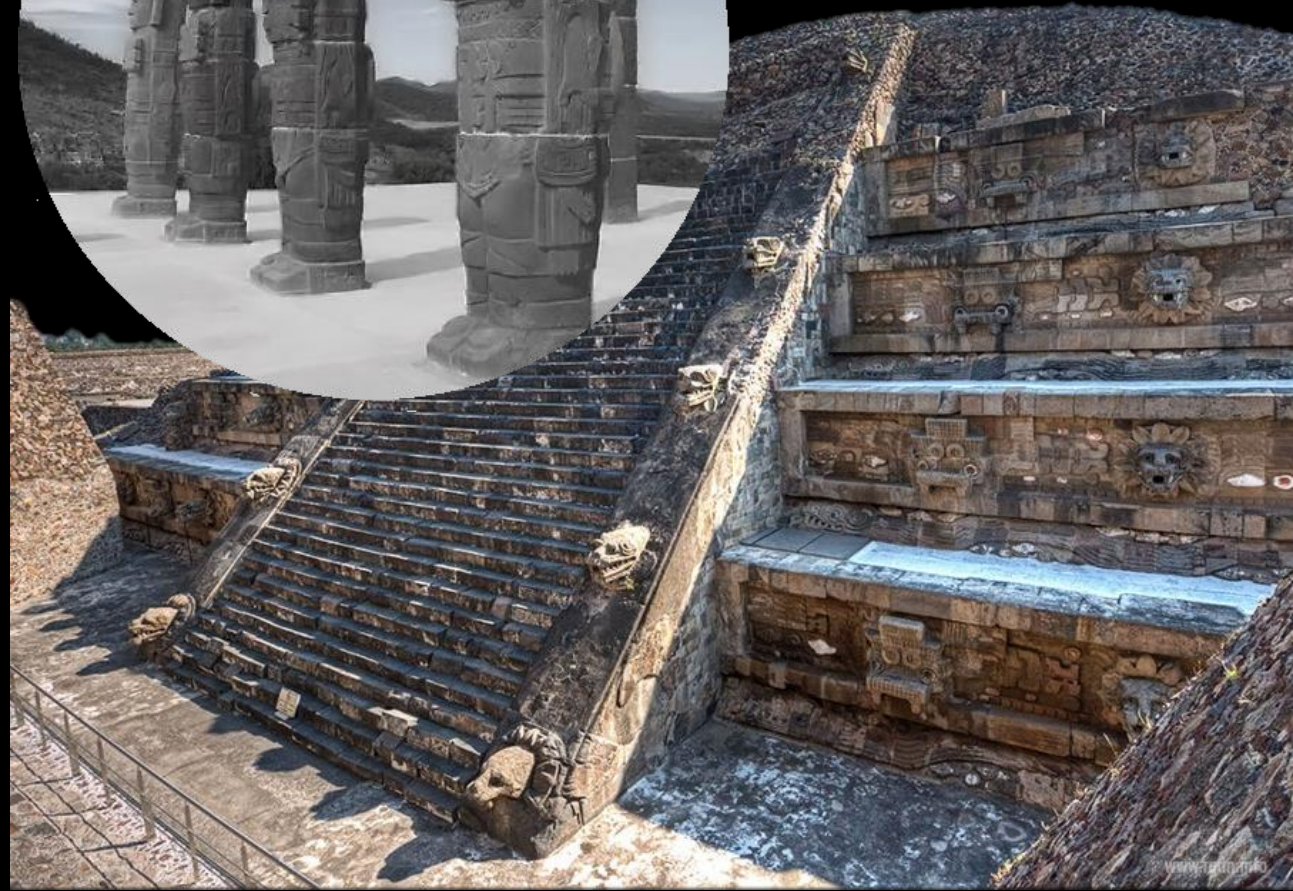

Піраміда Пернатого змія (Кетцалькоатля) – центральна частина комплексу. До неї примикають два приміщення: **Північний і Південний палаці**, що використовувалися як адміністративні центри, а також для житла та роботи

Назву отримала через величезну кількість голів драконів, які розташовані як горизонтально – на кожному щаблі, так і обрамляють з двох сторін сходи, що ведуть від підніжжя до вершини піраміди

На вершині її стоять чотири фігури воїнів

Піраміда Сонця – найбільша піраміда Теотіуакана. Площа основи піраміди 225×225 м, а висота становить 64 м

Поверхня піраміди покрита **розчином вапна й оздоблена яскравим настінним розписом**

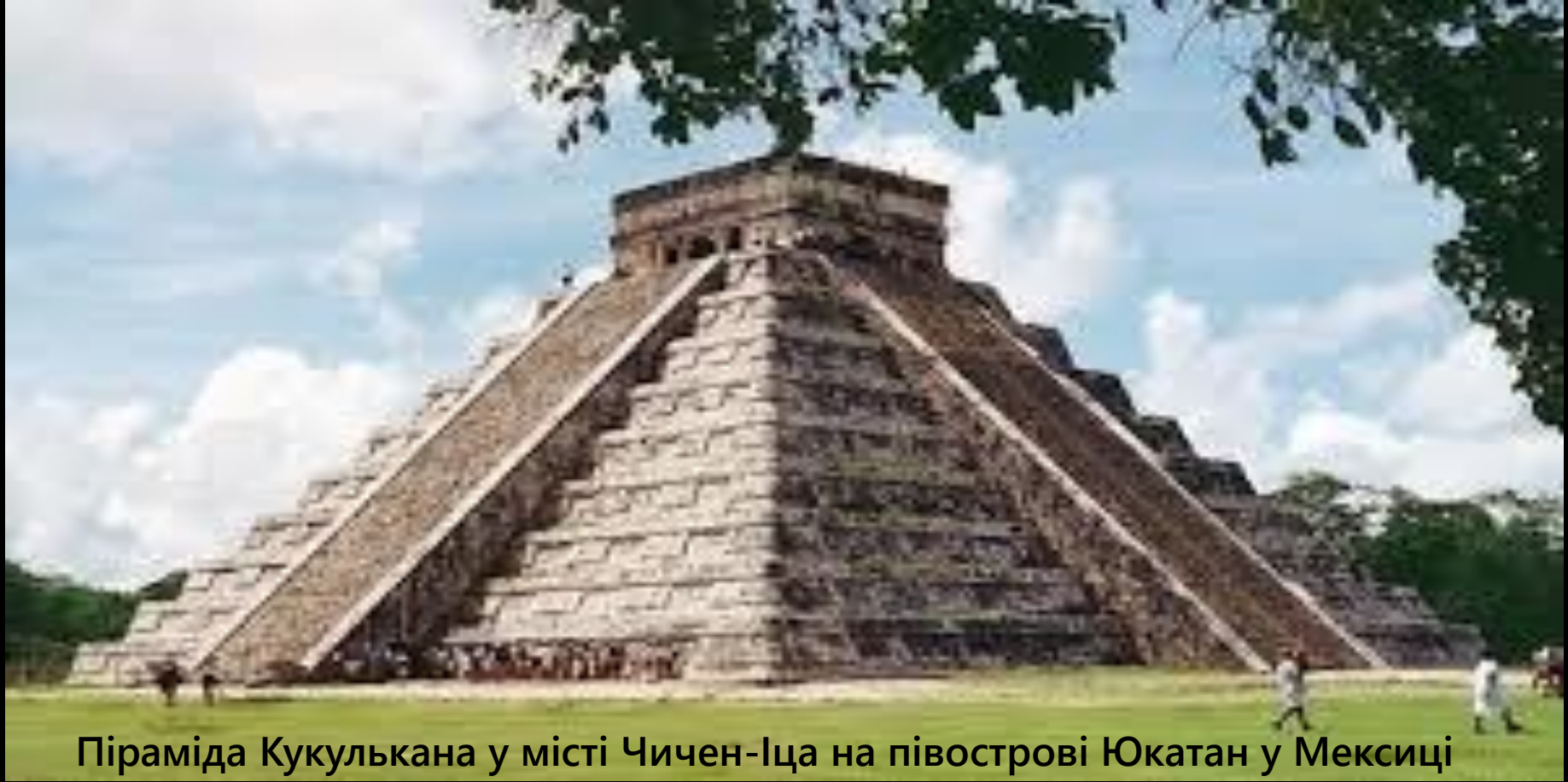
Збереглися лише уривчасті зображення лап і голови ягуара, гримучої змії

Друга за величиною будова у Теотіуакані – **Піраміда Місяця**
Споруда є копією піраміди Сонця, зменшеною рівно на одну третину

Висота складає 42 метри

На вершину ведуть широкі **сходи**, які плавно **переходять у Дорогу Мертвих** (вважають, що з її боків були розташовані жертівники)

Піраміда Кукулькана у місті Чичен-Іца на півострові Юкатан у Мексиці

Піраміда Кукулькана побудована на честь Пернатого Змія (є її символом), складається із 9 платформ. По периметру вона оточена сходами: з кожної сторони 91 сходинок – у сумі 364 (їх кількість разом із верхньою платформою дорівнює числу днів на рік). Тут двічі на рік, у дні весняного та осіннього рівнодення, можна спостерігати незвичайне явище: рівно о 17 годині на балюстрадах піраміди починає проявлятися малюнок із сонячних променів – величезна змія, яка тягнеться вниз, уздовж усіх сходів (ілюзія триває 3 години)

Ламанай – руїни біля Белізу
(близько 250 року – 900 року н. е.)

Ламанай означає «занурений крокодил», це пояснює численні зображення крокодилів у цьому місті. Найвища споруда Ламанайя, Високий Храм, досягає 33 м у висоту

Руїни піраміди Нооч Муль (місто Коба)

Піраміда «Нооч Муль» – центральний монумент міста Коба. Її назва в перекладі **«Великий курган»**. Це друга за висотою з майянських пірамід і перша – з пірамід півострова Юкатан

Вона вище відомих **«Ель-Кастільо»** в Чичен-Ітці та **«Піраміди Мага»** в Ушамалі. Висота цієї піраміди – 42 метри

Караколь – одне з найбільших міст цивілізації майя в Центральній Америці, знаходиться в південній частині сучасного Белізу на півострові Юкатан на висоті 500 метрів над рівнем моря. Комплекс розташований у тропічних джунглях. Початкова назва міста – Хушвіца (Вода трьох пагорбів). **Назва Караколь** («равлик» іспанською) дісталася місту від конкістадорів через велику кількість равликів

Руїни міста Караколь (Мексика)

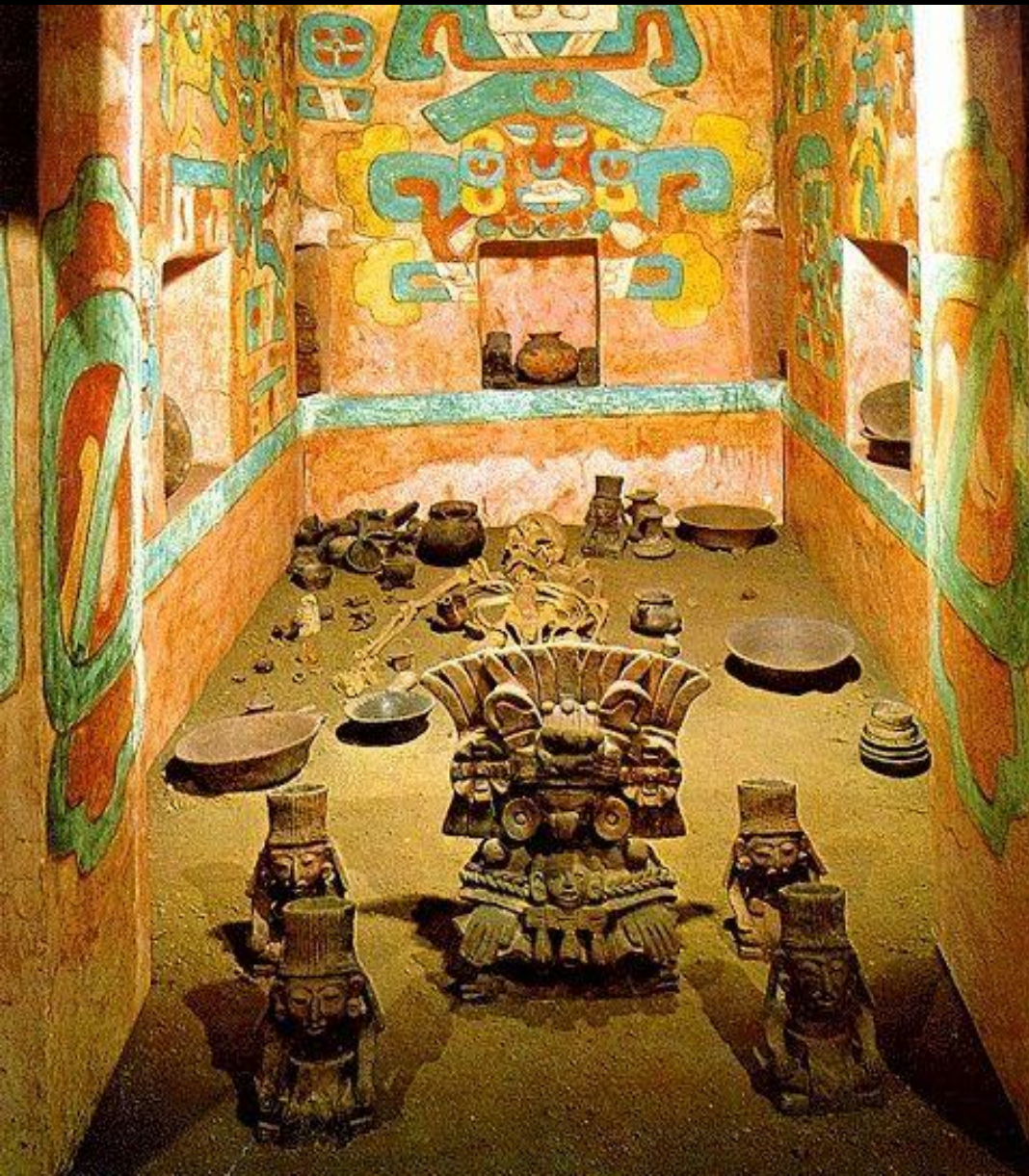
Руїни міста Копан (Гондурас)

Модуль 2.
Урок 16.

План уроку:

1. Живопис доколумбової Америки
Фрески храмів та пірамід
2. Скульптура доколумбової Америки
3. Декоративне мистецтво доколумбової Америки
Кераміка
Ювелірне мистецтво

МИСТЕЦТВО
ДОКОЛУМБОВОЇ
АМЕРИКИ
ЖИВОПИС

ЖИВОПИС

Небагато розписів дійшло до наших днів через клімат (негоду) та час

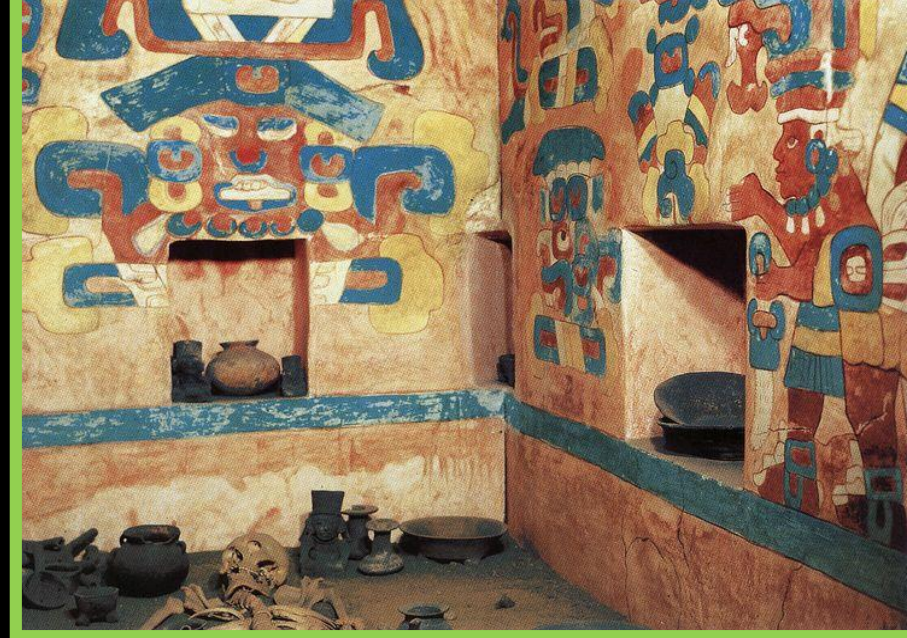
У живописі застосовували техніку фрески:

по сухій штукатурці;
по вологій штукатурці

Сцени із життя зображали:
як стрічки мультиплікації;
як справжні документальні
фільми

Рисунок зроблений за мотивами «Храму Фресок» у Бонампаці

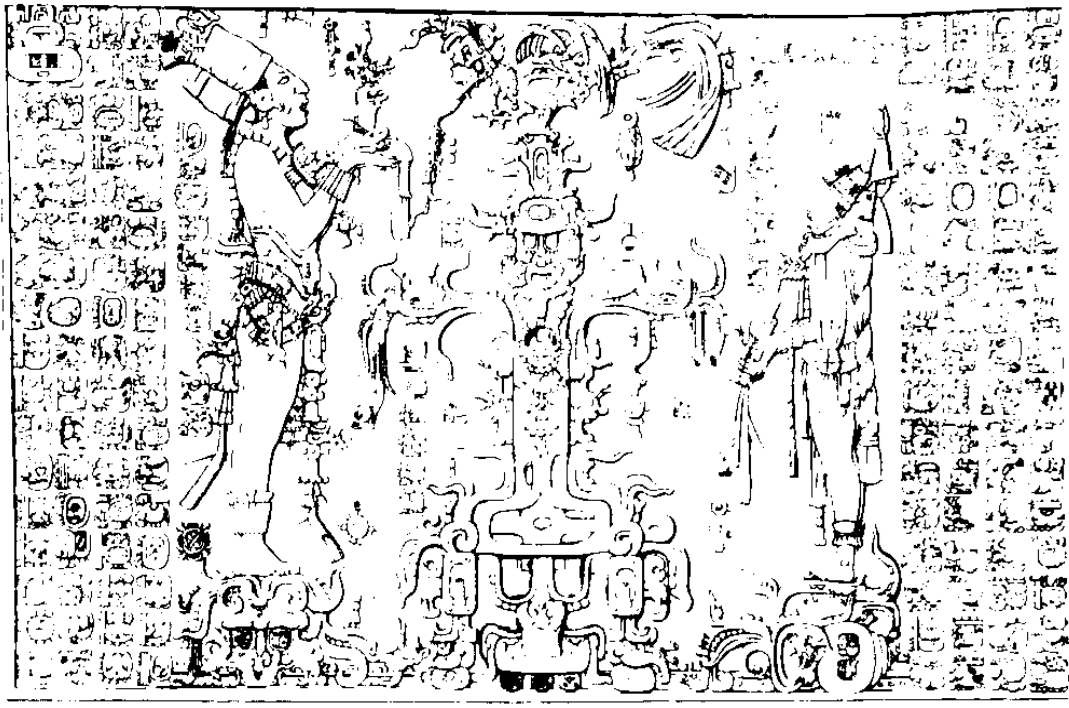

Могили Монте Альбан

Кольорові зображення погано збереглися у вологому кліматі, тому дійшло мало настінних розписів, але фрагменти свідчать про високу майстерність

Використовували такі кольори: червоний, рожевий, оранжевий, жовтий, зелений, голубий, синій, фіолетовий, сепія, кава, чорний і білий

У більшості храмів **розписи** були на історичні та релігійні теми з орнаментальними мотивами

Храм в Шлабпаці на Юкатані

Спочатку наносили **контури фігур** й основні внутрішні лінії світлою фарбою. Потім **накладали різні кольори** на частини малюнків

Пізніше зображення виділялися чорною фарбою

Фарби були рослинного та мінерального походження

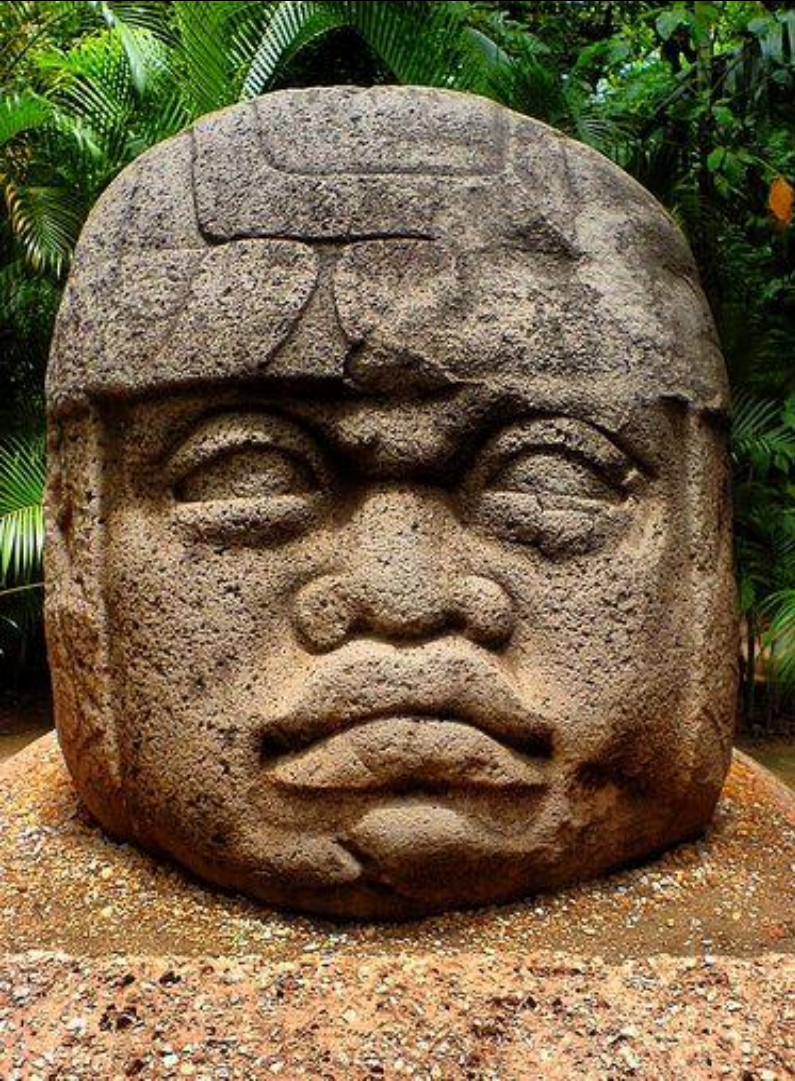
Фреска «Музики та танцюристи» (Бонампак)

МИСТЕЦТВО
ДОКОЛУМБОВОЇ
АМЕРИКИ
Скульптура

Фрагмент храму із Кохунліч,
Мексика

СКУЛЬПТУРА

Найвідоміші пам'ятки – гігантські базальтові голови. Їх розміри від 1,5 до 3,4 метрів, важать від 25 до 55 тон (1400–400 рр. до н. е.).

Знайдено 17 величезних базальтових голів. Призначення цих голів невідомо, особи скульптур не схожі одна на одну, є припущення, що це портрети стародавніх правителів

Голови мали:

- 1) приплюснутий ніс;
- 2) товсті губи;
- 3) відкриті очі;
- 4) головний убір, схожий на шолом, який одягали під час церемоніальних ігор з м'ячем

Чак Мул – це специфічний тип мезоамериканської скульптури, пов'язаної з давніми культурами, ацтеків та майя

Статуї, виготовлені з різних видів каменю, зображують лежачого чоловіка, який тримає піднос або чашу на животі чи грудях

Багато чого невідомо про походження, значення та призначення статуй Чак Мула, але дослідження доводять тісний зв'язок між ними та Тлалоком, мезоамериканським богом дощу та грому

Руїни Чичен-Ітца

Коатлікуе – мати божеств. Богиня родючості, покровителька життя і смерті, провідниця відродження

Коатлікуе представлена у вигляді жінки, одягненої в спідницю зі звивистими зміями та намистом з людських сердець, рук і черепів. Її ноги та руки прикрашені кігтями, її обличчя утворене двома зверненими зміями символізують кров

Скульптура вирізнялася величию та пишністю, оздоблювалася коштовним камінням та перлами, золотом та сріблом

Календарне колесо ацтеків

Бог Сонця на черепасі

Голова Віракочі

Камінь Сонця – велика кругла скульптура діаметром 12 м (у центрі – бог Сонця, оточений символами чотирьох минулих епох)

Вважають, що цей камінь служив жертвним вівтарем

ВИДИ ДРІБНОЇ ПЛАСТИКИ

Знайдено багато скульптур та барельєфів, де художники залишили в камені події із суспільного життя (на зображеннях присутні написи, що допомагають трактувати представлені сюжети)

МАСКИ

Нефритові маски, були зроблені дуже майстерно і запозичені іншими народами Південної Америки

Маски відігравали важливу роль у похоронних ритуалах правителів і верхівки (накривали обличчя померлих).

Виготовлялися із полірованого каменю, прикрашали мозаїкою, мушлями, коралами, бірюзою. Маски оздоблювали сережками та намистом

Маска – найпоширеніша форма зображення. Масками прикрашали фасади храмів, віттарі, входи, одяг тощо

МИСТЕЦТВО
ДОКОЛУМБОВОЇ
АМЕРИКИ

Декоративне
МИСТЕЦТВО
Кераміка

Ваза Перу

КЕРАМІКА

Культури доколумбової Америки не знали колеса і, відповідно, гончарного кола

Під час виготовлення фігур застосовували формування

Види кераміки:
поховальні урни;
вази з головами-карикатурами;
посудини з орнаментами та кольоровими стрічками;
глиняні печатки для розмальовування тіла тощо

Роликовий штамп,
V–VI століття.
Метрополітен-музей

Портретна ваза з ручкою у вигляді стремена. Моче, Перу

Штамп у формі руки зі спіральним мотивом. Еквадор, культура Джама-Коаке, 500 р. до н. е. – 1530 р.

Поліхромні керамічні вази
були знайдені в похованнях
еліти

Посудини були оздоблені
ієрогліфами та
зображеннями еліти
суспільства, сценами на
історичні та міфологічні теми

Орнамент продряпували
пуансоном або штампували
за допомогою пластин із
каменю, на яких було
орнаментальне
гравірування

Арібал. Інки, Перу

Інколи у гончарних
виробах
використовували
розпис «негатив»
(лінії рисунка
покривали шаром
воску, який
розтоплювався
під час
обпалювання
глеків)

Ваза Ягуар. XIII – XVI ст.

Варі Керос.
Перу, 600 р. – 1100 р.

Циліндрична
посудина-тринога,
теотіуаканський
стиль, до 700р.

МИСТЕЦТВО
ДОКОЛУМБОВОЇ
АМЕРИКИ

Декоративне
мистецтво
Ювелірне
мистецтво

ЮВЕЛІРНЕ МИСТЕЦТВО

Золото в доколумбовій Америці почали обробляти з IX ст. до н. е., срібло з V ст. до н. е.

Еквадор – перша країна, яка почала обробляти **платину**

Практикувалося накладання золота та срібла на мідь, а також сплави золота із міддю

Більшість золотих і срібних виробів було знищено іспанцями – заволодівши знайденими коштовностями, вони **переплавляли їх та вивозили у Європу**

Пектораль із зображенням бога смерті Міктлантекуті. Золото. Мексика.

Золотий тумі культури
Ламбаєке

Кільця для носа, вилиті із втратою воскової моделі. Колумбія, Долина річки Сину

З дорогоцінних металів виготовляли: пекторалі – нагрудні прикраси (сюжети – гра у м'яч, сонце, метелики, пащі чудовиськ, дзвіночки), діадеми з золотим пір'ям, сережки, браслети, персні, кільця для носа, намиста, ложки, пінцети, фігурки тварин, булавки для одягу тощо

Види обробки металів: художня ковка, карбування, штампування, гравірування, плавлення

За своїм призначенням **золоті вироби** поділялись на три групи: **похоронні, церемоніальні та особисті**

Для виготовлення предметів застосовували таку **техніку**: працювали з пластинами за допомогою молотка, моделюючи та/або витискуючи об'ємну форму з металу

Керо. Видукуня

Лабретська змія – це губна прикраса, датована приблизно 1300 р.

Модуль 2.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА АРХІТЕКТУРА МЕЗОАМЕРИКИ

ПИТАННЯ

ДЛЯ

самоперевірки

- Уявіть, що ви працюєте в туристичній агенції. Які країни, «перлини» архітектури, живопису, декоративного мистецтва доколумбової Америки запропонуєте туристу відвідати та побачити наживо?
- Яка архітектурна споруда є символом доколумбової Америки?
- Проаналізуйте спільні та відмінні риси архітектури доколумбової Америки та Єгипту (чи Месопотамії)
- Проведіть віртуальну [3-D екскурсію національним музеєм антропології](#).
- Які твори мистецтва вам сподобались найбільше, чому?
- Поясніть, як тісно пов'язані експоновані твори мистецтва з життям людини доколумбової Америки
- Спробуйте виготовити маску для тематичної вечірки «Стародавній світ» (доколумбова Америка)

Модуль 2.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА АРХІТЕКТУРА МЕЗОАМЕРИКИ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

- [Музей Ларко у Перу](#)
- [Фотографії. Національний музей антропології, Мехіко](#)
- [Національний музей антропології, Мехіко](#)
- [Museo Nacional de Antropología, México \(3-D екскурсія Національним музеєм антропології\)](#)
- [Gold Museum \(Музей золота в Лімі\)](#)
- [Перу: Чиклайо \(музей королевських гробниць Сипана\)](#) ([Перу: Чиклайо. Музей королівських гробниць Сипана](#))
- [Британський музей у Лондоні \(історія, опис, фото\)](#)

Модуль 2.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА АРХІТЕКТУРА МЕЗОАМЕРИКИ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

- [Мистецтво американського культурного регіону](#)
- [Історичний розвиток цивілізацій в контексті глобалізації](#)
- [Свастика в Америці – від прадавніх часів до сучасності](#)
- [Центральна Америка: майя та ацтеки. Доколумбові цивілізації](#)
- [Цивілізація майя – її історія, культура, релігія](#)